

УДК 72.012.8:72.054:371.314.6(045)

Новік Г.В., асистент,
Національний авіаційний університет, Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З ПРОЕКТНИМ МЕТОДОМ НАВЧАННЯ

Анотація: охарактеризовані особливості взаємодії інтер'єрного середовища і навчально-виховного процесу у школі з проектним методом навчання, виокремлені особливості об'ємно-планувальної структури, функціональної організації, які рекомендується застосовувати в дизайні інтер'єру школи.

Ключові слова: освітній процес, освітнє середовище, метод проектів, дизайн інтер'єрів

Постановка проблеми. Для вирішення завдань реформування національної системи освіти, сформульованих в програмних документах Державної національної програми «Освіта» - «Україна ХХІ століття» [1], повинен відбутися перехід від "знаннєвої" та адаптивно-дисциплінарної парадигми навчання і виховання до компетентнісної і особистісно-орієнтованої парадигм, що забезпечують розвиваючий і випереджальний характер навчання, розвитку і соціалізації учнів.

Особистісно-орієнтована педагогіка висунула на передній план нетрадиційні підходи до організації процесу навчання в сучасній школі, з особливою актуальністю зазвучали ідеї особистісно-діяльнісного підходу до навчання та виховання учнів, теорії діяльності. Поряд з деякими іншими методами, метод проектів (проектний метод) відбиває основні принципи особистісно-діяльнісного підходу, гуманістичної педагогіки.

Реформування освіти передбачає не тільки зміну методів навчання, а й розроблення та впровадження відповідного новим методам і формам навчання освітнього середовища. У контексті архітектури та дизайну це означає створення цілісного предметно-просторового комплексу, що забезпечує оптимальні умови протікання освітнього процесу, включає в себе необхідні функціональні блоки, комунікаційні системи, що їх пов'язують, набір елементів

оздоблення, благоустрою, озеленення, освітлення. Інтер'єр школи має враховувати вплив особливостей освітнього процесу, відповідати сучасним нормативним вимогам, що висуваються до шкільних будівель та формувати якісне естетичне середовище, яке, окрім власне декоративних завдань, має виконувати виховну та інформативну функції. Таким чином, тема формування шкільного середовища закладу освіти, в якому використовується метод проектів, є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні проблеми та принципи організації інтер'єрів навчально-виховних закладів розглядаються в працях багатьох учених: Н.П. Афанасьєвої, Л.А. Добровольського, О.М. Дячок, В.І. Єжова, Б.В. Жиганова, І.Й. Каракіса, М.О. Полевичок, С.І. Пономарькова, С.П. Соловійова, та ін. Комплексну систему принципів формування сучасного архітектурного середовища дитячого закладу на основі останніх відомостей про психосоматичні особливості дитини розробила у своєму дисертаційному дослідженні Т.К. Ернст. Альтернативні типи шкіл – гімназії – розглядав у своєму дисертаційному дослідженні С.В. Сьомка.

Принципи формування інтер'єру шкіл з нетрадиційними методами навчання (на прикладі вальдорфських шкіл) досліджувала О. М. Дячок [3]. Досвід планувальної організації експериментальних шкіл в зарубіжних країнах у 60-70-х рр. ХХ ст., появу яких спричинила потреба світової школи у використанні інноваційних педагогічних технологій для інтенсифікації навчального процесу, досліджувала Н.П. Афанасьєва [2]. Але питання формування дизайну інтер'єрів приміщень школи, в якій використовують проектний метод навчання, або не розглядалися взагалі, або носили фрагментарний характер, оскільки даний метод, а значить і потрібний для його реалізації інтер'єр, є новим для нашої країни.

Формулювання цілей статті. На основі аналізу взаємодії інтер'єрного середовища і навчально-виховного процесу визначити особливості формування об'ємно-планувальної структури закладу освіти з проектним методом навчання

Основна частина. Метод проектів — це одна з особистісно-орієнтованих

технологій, в основі якої лежить розвиток пізнавальних навичок учнів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвивати критичне і творче мислення. Метод широко відомий і здавна використовується у світовій педагогічній практиці. Уперше він був описаний у книзі "Метод проектів" в 1918 р. американським психологом і педагогом В. Кілпатриком, хоча використовувати його почали значно раніше [3].

Проектне навчання має безліч варіантів: по тривалості роботи над завданням (від одного уроку до півріччя або року), по формах організації (індивідуальна або групова робота), за характером контактів між учасниками (класними, шкільними, регіональними, міжрегіональними, міжнародними), по формах подання результатів роботи (письмовий або усний звіт, презентація, рольова гра, прес-конференція, мандрівка тощо) [4].

Робота над проектом звичайно включає наступні етапи: підготовка, планування, дослідження, одержання результатів і висновків, подання звіту, оцінка результатів і процесу. У навчальному процесі використовуються різні типи проектів залежно від домінуючого методу: дослідницькі, творчі, практико-орієнтовані, інформаційні, рольові.

З особливостей проектного методу випливають особливості формування об'ємно-планувальної структури будівлі навчального закладу, необхідність розширеної номенклатури приміщень.

Згідно проведеного аналізу особливостей проектного методу, у навчальному закладі, де систематично поряд з класно-урочною системою використовують проектну методику навчання склад приміщень, рекомендується розширити за рахунок приміщень для групової роботи, кабінетів для позаурочної (проектної) діяльності. Оскільки в старших класах поступово можна переходити до індивідуальних проектів, було б доцільно організувати простір, обладнаний таким чином, щоб там могли, не заважаючи один одному, розміститися для індивідуальної роботи декілька учнів. Якщо

проект, навпаки, охоплює всю школу, необхідно передбачити місце, де б учасники могли зібратися для обговорення.

Театр є потужним засобом мистецького виховання, стимуляції творчої активності школярів. Постановка вистави або організація концерту часто є виходом ролевого проекту. У таких умовах важливого значення набуває актовий зал, або концертний зал з допоміжними приміщеннями. Приміщення залу можна застосовувати для презентації представникам громадськості результатів проектів, які вирішують проблему, важливу для громади району або міста, оскільки проектний метод передбачає можливість для старшокласників брати участь у реальній проектній діяльності та замовлених дослідженнях..

Також у загальношкільних приміщеннях, наприклад у вестибюлі, рекомендується передбачити місце для демонстрації результатів найбільш цікавих проектів – змінні виставки фотографій, малюнків, виробів тощо. Планування вестибюлю у такому випадку повинно забезпечувати не тільки утилітарні функції: організацію потоків рухів, зв'язок з коридорами, а й презентаційну. Окрім цього, доцільним видається наявність інформаційного куточка, де кожна проектна група у творчій формі зможе повідомлювати школу про стан своєї роботи.

Оскільки головною складовою проектної діяльності є пошук інформації, бібліотека, медіатека стають важливими одиницями планувальної структури, можуть бути центральним ядром композиції шкільного простору і використовуватися не тільки школярами, а й жителями мікрорайону.

Оскільки створення конкретних матеріальних виробів як продуктів (виходів) проекту вимагає праці в шкільних майстернях, виключно важливого значення у школі з проектним методом навчання набувають навчально-виробничі майстерні, кабінети трудового навчання, мистецької освіти. «Навчання в діяльності» — головний принцип педагогіки засновника проектної методики навчання Дж. Дьюї — в цьому перегукується з педагогічними поглядами С. Френе, Р. Штайнера, О. Ніла, та інших діячів альтернативної освіти. Для найбільш повної реалізації цього принципу рекомендується

розширити номенклатуру майстерень: до її складу можуть входити майстерні з традиційних для даної місцевості ремесел і мистецтв, наприклад, гончарством, ткацтвом, килимарством тощо. По можливості, ці майстерні мають бути відкриті увесь день, щоб і школярі і вчителі мали до них вільний доступ. Якщо майстерні розташовані в окремій будівлі на території шкільної ділянки, або якщо вони розташовані на першому поверсі компактної будівлі і до них є окремий вхід, такий комплекс міг би грати роль освітньо-мистецького осередку для жителів мікрорайону.

Згідно державних вимог для молодших класів не передбачається спеціалізованого кабінету образотворчого мистецтва. Зарубіжний досвід розвитку мистецького виховання доводить, що доцільно навчати і образотворчому мистецтву і творчим видам труда на інтегрованих уроках, де широко застосовується проектний метод. Таким чином, рекомендується створити у школі кабінет «артистичного навчання», площа і планування якого мають максимально сприяти вираженню творчої активності школярів.

Також доцільним є виділення спеціалізованого кабінету природознавства для молодшої школи, оскільки природознавство є одним з предметів, при вивченні яких найбільш ефективним і доцільним є метод проектів. Планування такого кабінету може здійснюватись за прикладом лабораторії, а дизайн максимально втілювати принцип наочності – що більше експонатів, які можна не тільки роздивлятися, а й узяти в руки, тим більше змінити – тим краще.

Висновки. На особливості дизайну інтер'єрного середовища визначеного освітнього закладу безпосередньо впливають зміст і методи навчання, обумовлені психологічними цілями побудови освітнього процесу; нормативні вимоги, що висуваються до шкільних будівель, особливості архітектурного рішення будівлі та соціально-психологічний фактор (емоційний клімат, особистісне благополуччя, особливості мікрокультури).

На рівні об'ємно-планувальних рішень реалізація особливостей проектної методики передбачається у розширенні номенклатури навчальних та загальношкільних приміщень; організації бібліотеки-медіатеки як смислового та

композиційного центру будівлі, створення блоку майстерень як творчого осередку для жителів мікрорайону; організації кабінетів «артистичного навчання», забезпеченні виставкових площ для змінних експозицій результатів проектів.

Перспективи подальшого дослідження пов'язані з розглядом особливостей планувальної структури навчальних приміщень, формування предметно-просторового, інформаційно-просторового, кольорового середовища навчальних закладів з проектним методом навчання.

Література

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ сторіччя). Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3.11.1993 №896. К.: 1993.
2. *Афанасьєва Н.П.* - Опыт проектирования и строительства новых типов школ за рубежом (обзор). М.: ЦНТИ по гражданскому строительству и архитектуре, 1974. – 57с.
3. *Дячок О. М.* Принципи формування архітектури шкіл з нетрадиційними методами навчання. – Київ: КНУБА, 2000
4. *Полат Е.С.* Метод проектов: история и теория вопроса // Школьные технологии. - 2006.-№6.-С.43-47.

Литература

1. Государственная национальная программа «Образование» (Украина ХХІ века). Утвержден постановлением Кабинета Министров Украины от 3.11.1993 №896. К.: 1993.
2. *Афанасьєва Н.П.* - Опыт проектирования и строительства новых типов школ за рубежом (обзор). М.: ЦНТИ по гражданскому строительству и архитектуре, 1974. - 57с.
3. *Дьячок А. М.* Принципы формирования архитектуры школ с нетрадиционными методами обучения. - Киев: КНУБА, 2000
4. *Полат Е.С.* Метод проектов: история и теория вопроса // Школьные технологии. - 2006.-№6.-С.43-47.

References

1. Gosudarstvennaya natsionalnaya programma «Obrazovanie» (Ukraina ХХІ veka). Utverzhdjen postanovleniem Kabineta Ministrov Ukrainyi ot 3.11.1993 #896. К.: 1993.
2. *Afanaseva N.P.* - Opyit proektirovaniya i stroitelstva novyih tipov shkol za rubezhom (obzor). М.: TsNTI po grazhdanskomu stroitelstvu i arhitekture, 1974. - 57s.

3. Dyachok A. M. Printsipyi formirovaniya arhitekturyi shkol s netraditsionnyimi metodami obucheniya. - Kiev: KNUBA, 2000
4. Polat E.S. Metod proektov: istoriya i teoriya voprosa // Shkolnyie tehnologii. - 2006.-#6.-S.43-47.

Аннотация

Новик А.В. Формирование дизайна интерьеров учебного заведения с проектным методом обучения. Охарактеризованы особенности взаимодействия интерьерного среды и учебно-воспитательного процесса в школе с проектным методом обучения, выделены особенности объемно-планировочной структуры школьных помещений, которые рекомендуется применять при проектировании интерьера школы.

Ключевые слова: образовательный процесс, образовательная среда, метод проектов, дизайн интерьеров.

Abstract

Novik A. Formation of the interior design of the school with the project method of teaching. The features of the interior environment and the interaction of the educational process in the school with the project method of teaching, highlighted particularly space-planning structure it is recommended to use in interior design school.

Keywords: educational process, educational environment, project method, interior design.